

Balio Sruogos laiškas Juozapai Sruogai, 1938-02-23, iš Kauno - į Tilžę

Mielas Juozapai, / Apie Adolpą kol kas nieko tikro dar nesužinojau.

Mielas Juozapai,

Apie Adolpą [1] kol kas nieko tikro dar nesužinojau [2]. Privačios, ne visai tikro šaltinio žinios – tokios: jo prašymo nė nesvarstė, kadangi byla nėra baigta. Teisybė, byla tikrai nėra baigta. Kalėjimo bausmė – tai jau įsitęsėjus, bet kasuota kuri tenai dalis dėl teismo išlaidų ar dėl turto konfiskavimo, gerai nepamenu. Gal ir gerai, kad ši kartą nesvarstė. Nes atitinkamose įstaigose reikia atitinkamai paruošti dirvą, o kol kas ji buvo neparuošta. Kiek galėdamas aš tąją dirvą ruošu [3], bet taip greit tai nesidaro.

Aš jau gavau principinį Taupomųjų kasų sutikimą paskolai [4], – duos jau. Paskola gauti dabar labai nesunku. Mat, jie turi labai daug atliekamų pinigų, – per vieną sausio mėnesį indėliai padidėjo 1. 300. 000 Lt, – o už juos reikia gi mokėti % indėlininkams. Duoda jie 50 % nuo įkeičiamo turto vertės. Gal ir tu norėtum pasinaudoti: sklypą tavo jie įkainuotų dabar 4–5 000 Lt. Jei turėtum dar savo 5 000–6 000 Lt, tai galėtum gauti paskolos 10. 000 Lt. [1r] // Ir galėtum pasistatyti namus už 20. 000 Lt – mūrinius! Aš mokėsiu nuo dienos persikėlimo į namus – po 200 Lt į mėnesį (įeis čia ir %). Pagalvok, ar neverta ir tau pasinaudoti. Ne kas metai yra gi tokios kredito sąlygos! Savo knygą [5] siunčiu Tau drauge su šiuo laišku [6]. Į Vabalninkus siunčiu tikrai Klingai [7] (visus savo literatūros veikalus). Bibliotekoms – nesiunčiu. Biblioteka gali nusipirkti [8], juo labiau kad biblioteka eina prieš rašytojo interesus. Tad jai aš nesiųsiu. P. Bronė [9] ar atvažiavo į Kauną? Kol kas apie [ją] nieko negirdėti čia? Aš manau, kad tau reikia greičiau sudaryti namų planą, be jo sunku kas pradėti. Kadangi bedarant planą, nuolat reikia tartis su architektu, ar negeriau būtų, kad kas sudarytų Tilžėje? Planą sudaryti gali kas nori, o pasirašyti ir pristatyti galės tasai, kas pasiims sau technišką priežiūrą. Gal tilžiškai geriau ir pigiau galėtų sudaryti?

Pas mus sveikatos reikalai – vis dar labai neaiškūs, gripas nesibaigia, nors tu galą gauk.

Labų dienų.

Tavo Balys [10]

1938. II. 23 [1v] //

KOMENTARAI

- [1] Adolfas Sruoga (1887–1941) – vyresnysis Balio Sruogos brolis, Pašto valdybos direktorius. Nuo 1933-10-14 kalinys Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. 1935 m. vasario mėnesio Kauno apygardos teismo pripažintas kaltu dėl milijoninės pašto ženklų aferos (didelės vertės pašto ženklų pasisavinimo, jų neteisėto pardavinėjimo, pašto ženklų klastojimo). Jam skirta 15 metų sunkiųjų darbų kalėjimo, konfiskuotas turtas, priteista atlyginti valstybei padarytus nuostolius.
- [2] 1938 m. švenčiant Lietuvos valstybės nepriklausomybės dvidešimtmetį, broliai Balys ir Juozapas Sruogos tikėjosi, kad prezidentas Antanas Smetona, Vasario 16-osios išvakarėse suteikdamas kaliniams amnestiją, sumažins ir Adolfui Sruogai skirtąją bausmę, pakeis ją lengvesne.
- [3] Balys Sruoga, aiškindamasis amnestijos galimybę, konsultavosi su Kauno apygardos teismo prokuroru Juozu Brazinsku, ieškojo būdų, kaip patekti ir pasitarti su kitais įtakingais teisininkais – teisingumo ministru Boleslovu Jonu Masiuliu, jo pagalbininku, Teisingumo ministerijos generaliniu sekretoriumi Antanu Drevinsku.

- [4] Plačiau žr. Balio Sruogos laiško, 1938-02-14 adresuoto broliui Juozapui Sruogai, siūsto iš Kauno į Tilžę, 5 komentarą, in: <https://www.sruoga.flf.vu.lt/laiskai/public/letter/6a726a608a0cd> (Balio Sruogos prašymo paaiškinimą Kauno miesto Valstybinių kasų Finansų skyriui, Kaunas, 1938-02-09, [pasirašytas mašinraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 971, l. 1-3r).
- [5] Balys Sruoga, *Giesmė apie Gediminą*, viršelis ir iliustracijos Mstislavo Dobužinskio, Kaunas: „Sakalas“, 1938, žr. <https://www.epaveldas.lt/preview?id=C1B0003775129>, (2026-08-06).
- [6] Išliko tik Juozapo Sruogos rašyto laiško – atsakymo Baliui Sruogai fragmentas, kuriame Juozapas Sruoga prašė brolio atsiųsti jam neseniai išleistą poemą „Giesmė apie Gediminą“ (1938), kad ši naujausia rašytojo kūrinį galėtų perduoti Vabalninko bibliotekai, kurią rėmė knygomis: „Gal tu galėtum man į Panemunės paštą atsiųsti savo naują veikalą? Būtų gerai, jeigu pasiųstum jį ir į Vabalninkus, Vabalninko viešajai valstybinei bibliotekai (nesupainiok su Kat. veik. centro laikomu Vabalninko parapijiniu knygynu). - Aš, tiesa, rėmiau iki šiol abi šias bibliotekas knygomis ir laikraščiais“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1938-02-16, priedas 1938-02-18, [nepilnas rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 856, l. 1r).
- [7] Jonas Klinga – Sruogų šeimos bičiulis iš Jasiuliškių kaimo Biržų raj., netoli Baibokų, artimiausias kaimynas. „Vabalninko parapijoje Juozapas buvo vienas pirmųjų kaimo švietėjų. Savo tėviškės kaimynystėje – Jasiuliškiuose, pas Klingą buvo įsteigęs biblioteką-skaityklą. Parveždavo įvairių knygų ir kviesdavo apylinkės gyventojus skaityti ir į namus neštis“ (Mikalojus Lomanas, „Apie Balio Sruogos senelius ir prosenelius“, in: *Balys Didysis: Atsiminimai apie Balį Sruogą*, sudarė ir redagavo Reda Pabarčienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 19-20).
- [8] Balio Sruogos poema *Giesmė apie Gediminą* išspausdinta 4 200 egzempliorių tiražu, kainavo 2,50 lito.
- [9] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona.
- [10] Balys Sruoga (1896–1947) – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius.